

SK – 841 02 Bratislava, ul. Jura Hronca 30

tel.: +421(7)64 28 23 04 ; mob.: +421(0)903 558 777; e-mail: gurtler@gtinet.sk

Oponentský posudok diplomovej práce

Téma: **Nová synagóga v Olomouci, Palackého námestie**

Diplomant: **Bc. Lenka KOSTÍKOVÁ**
Fakulta: **Stavebná fakulta VUT v Brne**
Ústav: **Ústav architektúry**
Akad.rok: **2015/2016**
Vedúci DP: **Ing.arch. Juraj Duleňčín, PhD.**
Oponent: **doc. Ing.arch. Akad.arch. Ivan Gürtler, PhD.**

Prológ:

Je to druhýkrát, keď ako oponent DP mám posúdiť dve rovnaké zadania. Kolega Juraj Duleňčín tento nezvyčajný a náročný typologický druh zadal po Brne do Olomouca. Do mesta, ktoré je historickou i dnešnou metropolou celej Moravy.

Vyjadriť architektúrou jeden z príbehov Starého zákona a biblickej postavy Mojžiša je viac ako náročné. Architektúru vtedy treba koncipovať ako symbol, pamätník, svätostánok a napokon i moderné centrum uzatvorenej náboženskej komunity. Je to zadanie, ktoré bez poznania histórie a podstaty judaizmu nie je možné zvládnuť.

Poznám niekoľko realizácií v Európe, ktoré sa stali príkladmi, ako je to možné. Keď som si prezrel portfólio a celý elaborát tejto DP, spomenul som si na Novú synagógu v Mainzi na Rýne, ktorej autorom je Manuel Herz. Po 70. rokoch od jej vypálenia po otvorení sa o nej písalo ako: „Ein kleines Wunder“. Je to príklad skulpturálnej architektúry, ktorá je viac ako len Nová synagóga. Viem, že naplniť takéto ambície diplomantkou nie je možné, ale vážim si, že sa o to pokúsila.

Ad factum:

Skladba a obsah diplomového projektu:

1. **Textová časť:** jej súčasťou sú *Průvodní a Souhrnná technická zpráva*. Ich spracovanie a rozsah považujem v DP za príkladné, až presahujúc rámec garfickej časti DP na úrovni Architektonickej štúdie.

B.2.2. Celkové urbanistické a architektonické řešení:

Hmotovo-priestorový koncept Novej synagógy v lokalite Palachovho námestia, ktoré je mimo historického centra mesta a je na ňom jediný relikt histórie – Terezska brána, zaberá 60,6% plochy pozemku. Ten zbytok, nepočítajúc zastavanú plochu Terezskej brány, tvorí novonavrnuté „námestíčko“, ktoré priečne prepája Nešverovu ul. s Terezkou bránou a je súčasťou pešieho ťahu zo Smetanových sádov na Hlavné námestie.

Diplomantka sa podujala, ako je to uvedené v mojom Prológu, architektúrou vyjadriť jeden z príbehov Starého zákona a biblickej postavy Mojžiša: najväčšieho proroka judaizmu, ktorý previedol prenasledovaných Izraelitov suchou nohou cez more. Rozložitosť dvoch častí Novej synagógy, prelamanie ich presklených priečelí do „námestíčka“ a na Tř. Svobody s premennými výškami atík vegetačných striech sú odkazom na uvedenú dejinnú udalosť. V tomto „rozdelenom“ koncepte má jedine Synagóga vďaka jej historickému miestu svoju logiku.

Židia sú národ, ktorý „drží pokope“, hlavne keď je v ohrození. Preto rozpoltenosť v urbanistickom a architektonickom koncepte Novej synagógy považujem za negatívum. Nepresvedčivosť a plynúci nekľud sa prejavuje nielen navonok, ale aj v dispozično-prevádzkovom riešení jednotlivých funkčno-prevádzkových celkov. Zložitosť väzieb jednotlivých prevádzok sa výrazne prejavuje v 1.PP systéme chodieb, vestibulov a spojovacej chodby.

Synagóga, jej hranolovitý kubus, ktorý je osadený v nároží ulíc Lafayetteva-Javoříčska ulica, na mieste pôvodnej synagógy. Vyvýšená nad uzatvorené nádvorie symbolizuje horu Sinaj, na ktorej Mojžiš prevzal od Boha dve kamenné dosky so základnými ustanoveniami zákona. Vstup do synagógy je po diagonále z uzatvoreného nádvorja, prístupného z vestibulu objektu ŽO. Jej parter je po obvode osvetlený sústavou vertikálnych štrbín, svätostánok strešným svetlíkom. Práve štrbiny z exteriéru nárožia ulíc Lafayetteva- Javoříčska ul. robia Synagógu „zraniteľnou“.

Synagóga je podpivničená priestormi hygienického bloku, ktorý tvorí rituálny kúpeľ "mikve" s "úspornými" záchodmi, navyiac bez WC pre imobilných. Zostup z vestibulu Synagógy do PP po priamom schodisku nevyhovuje imobilným.

Dvojpodlažná hmota ŽO do Tř.Svobody a „námestíčka“ a jej prelamované celopresklenené fasády skôr mi evokujú obchodné centrum (OC), ako komplex Synagógy. V pohľadoch je tento problém dokumentovaný veľmi schématicky. A už takéto riešenie fasády samostatného objektu **Múzea** s kaviarňou je v úplnom nepochopení vytvoriť optimálne expozičné prostredie s „len tak pohodným“ audiovizuálnym sálom na 2.PP.

„Kóšer“ reštaurácia je súčasťou väčšej časti komplexu (ŽO), orientovanou do „námestíčka“. Pomer plochy obytovej časti reštaurácie a kuchyne so zázemím (mliečnej aj mäsitej) podľa súčasných gastrotechnológií je možné korigovať v prospech obytových častí reštaurácií. Obytová časť reštaurácie na 2.NP bez vertikálneho prepojenia s kuchyňou a jej zázemím je prakticky neprevádzkovateľné.

Umiestnenie 2x WC pre imobilných je skôr ich prekážkou, ako výhodou. Bolo by lepším riešením ich sprístupniť priamo z chodby za paravanom, ktorý oddeľuje obytovú časť od vstupov do hygienického bloku.

Technické a technologické zariadenia:

Parkovanie v 1. a 2. PP je pozitívnym riešením statickej dopravy. Je prístupné dvomi parkovacími výťahmi z Javoříčskej ulice, v oboch suterénoch je navrhnutý systém priečných posuvných parkovacích plošín fy. Wöhr.

Chýba mi základná charakteristika technických a technologických zariadení, ktoré by boli konceptne progresívnym riešením, charakterizujúce moderný, inteligentný, energeticky a ekologicky efektívny komplex budov.

D.1.2 Stavebné konštrukčné riešenie:

Zakladanie objektu ŽO+„Kóšer“ reštaurácie bude v daných hydrogeologických podmienkach náročné, ale je riešiteľné. Objekty: **Synagóga, Múzeum a kaviareň** je možné „uložiť“ na základovú dosku. Suterény zabezpečiť „bielymi“ vaňami.

Nosný konštrukčný ŽB systém bude tvoriť skelet a nosné ŽB steny, bez udania rozmerov konštrukčných modulov.

Stavebno-konštrukčný detail dokumentuje riešenie stenového travé synagógy. Bolo by zaujímavé poznať aspoň konceptne riešenie celopresklenených fasád do verejných priestorov. Taktiež konštrukciu vegetačných striech so systémom priestupov svetlíkov a odvodnenia.

Výkresy funkčných plach jednotlivých podlaží **považujem za zbytočné** – postačili by napr. menšie farebné funkčno-prevádzkové schémy na margách výkresov jednotlivých podlaží.

Epilóg:

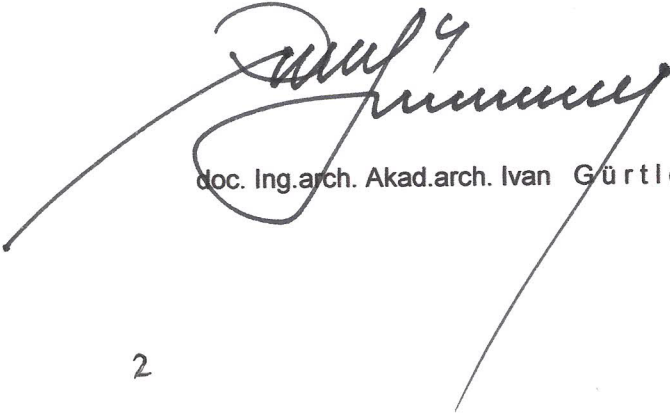
Na základe predloženého elaborátu konštatujem, že lokálny, či stavebný program pre komplex Novej Synagógy v Olomouci bol splnený.

Urbanistický koncept vytvára pre židovskú komunitu skôr otvorený – nechránený komplex, vo veľkej miere prístupný a zraniteľný z verejných priestorov Palachovho námestia a okolitých ulíc.

Architektonické riešenie je pre mňa skôr rozporuplné, nie vhodné pre tento typologický druh sakrálnej stavby. Snahou diplomantky bolo navrhnuť moderný koncept, v súčasných architektonických trendoch, vhodný skôr pre niečo iné.

Hodnotenie podľa ECTS: C 79

Bratislava, 23.05.2016

doc. Ing.arch. Akad.arch. Ivan Gurtler, PhD.